

*Katarina Ohnjec
Dinko Vuleta
Igor Gruić*

Prethodno priopćenje

UTJECAJ POSEBNO PROGRAMIRANOG TRENINGA NA PROMJENE NEKIH BAZIČNIH I SPECIFIČNIH MOTORIČKIH SPOSOBNOSTI RUKOMETASICA MLADIH KADETKINJA

1. UVOD

Trening mladeži i djece značajno se razlikuje od načina na koji treniraju vrhunski sportaši. Prijeko je potrebno da stručne osobe, koje rade s mladim sportašima, budu upoznate s specifičnostima populacije koju treniraju, što podrazumijeva posebnost rasta i razvoja, temeljna načela treninga vezanih uz razvoj određenih sposobnosti (senzibilne faze) te razinu usvojenosti pojedinih tehničko taktičkih znanja u određenom sportu.

Djevojčice u dobi od 11 do 13 godina u hijerarhijskom sustavu natjecanja u rukometu u Hrvatskoj spadaju u kategoriju mladih kadetkinja, koje se mogu natjecati u rangu županijskih, državnih, te one najbolje i reprezentativnih natjecanja.

Prema stupnjevima sportskog razvoja odnosno periodizaciji dugoročnog treninga, djevojčice ove dobi ulaze u kategoriju oblikovanja sportaša tj. razdoblje puberteta (prema Bompa 2000.). Bitna obilježja ovog razvojnog stupnja za djevojčice su brzi rast i razvoj u visini, težini i učinkovitosti nekih organa, zatim spolno sazrijevanje s promjenama interesa i ponašanja.

Potvrdu uspješnosti sustava planiranja i programiranja trenažnog procesa donose postupci kontrole sportskog treninga koji podrazumijevaju praćenje i vrednovanje učinaka trenažnog rada (dijagnostika, tehnologija mjerenja, metodologija obrade, interpretacija rezultata).

2. CILJ ISTRAŽIVANJA

Cilj ovog istraživanja je utvrđivanje utjecaja posebno programiranog šestomjesečnog trenažnog procesa na promjene u nekih pokazateljima bazičnih i specifičnih motoričkih sposobnosti rukometašica mladih kadetkinja RK "Sloga" Sveta Nedjelja.

3. METODE ISTRAŽIVANJA

3.1. Uzorak ispitanika

Uzorak ispitanika čini 25 rukometašica mlađih kadetkinja R.K. "Sloga" iz Svete Nedelje. Ispitanice su bile u dobi između 11 i 13 godina, zdrave tj. bez morfoloških, patoloških ili drugih oštećenja lokomotornog sustava.

3.2. Uzorak varijabli

Uzorak varijabli činilo je sedam testova za procjenu bazičnih motoričkih sposobnosti: koordinacija (**MREPOL** – *poligon natraške*), brzina frekvencije pokreta (**MFPTAP** – *taping rukom*), eksplozivna snaga tipa horizontalne skočnosti (**MFESDM** – *skok u dalj s mjesta*), fleksibilnost (**MFLPRR** – *pretklon raskoračno*), repetitivna snaga trupa (**MRCSTRB** – *podizanje trupa iz ležećeg položaja*), eksplozivna snaga tipa sprinta (**MFE3OV** – *sprint iz visokog starta na 30 metara*) te dva testa za procjenu specifičnih sposobnosti (2): brzina trčanja s loptom (**MKAVLR** – *vođenje lopte*) i snaga izbačaja lopte (**MFEBLR** – *bacanje rukometne lopte*).

3.3. Eksperimentalni postupak (plan i program treninga)

Osnovni cilj ovog šestomjesečnog trenažnog procesa bio je obuka i uvježbavanje osnovnih elemenata rukometne tehnike i taktike, te pozitivan utjecaj na motoričke i funkcionalne sposobnosti mlađih rukometašica.

Za tehničko taktičku pripremu izdvojeno je 46 sati, motoričku 22, dok je za ostale oblike pripreme (psihološka, teorijska, motivacijska priprema), izdvojeno četiri sata. Hvatanje i dodavanje lopte u kretanju, vođenje lopte boljom i slabijom rukom, skok-šut, različiti načini šutiranja sa zemlje, različite vrste prizemljenja, jednostruke i dvostruke finte, individualna tehnika u obrani, osnovni su elementi rukometne tehnike koji su uvježbavani u ovom trenažnom procesu. Elementi individualne i grupne taktike napada (ubadanja, križanja, blokade, povratne lopte, utrčavanje krila i vanjskih napadača na drugog kružnog napadača, kontranapad), osnovni su sadržaji koje je bilo potrebno objasniti, te uvježbavati do razine koja je prijeko potrebna za obučavanje složenijih taktičkih struktura rukometne igre.

3.4. Metoda obrade podataka

Podaci prikupljeni inicijalnim i finalnim testiranjem mlađih rukometašica obrađeni su prvo elementarnim statističkim postupcima za utvrđivanje centralnih i disperzivnih parametara varijabli.

Efekti transformacijskog procesa analizirani su multivarijantnom analizom varijance. Ujedno je primijenjena i serija univarijantnih analiza varijance u cilju utvrđivanja značajnosti promjena u svakoj analiziranoj varijabli zasebno.

Tablica 1. Periodizacija polugodišnjeg ciklusa i plana treninga

PERIOD TRENINGA																												UKUPNO		
MJESECI	8	9					10				11				12			1			2			7						
TJEDNI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	26			
TRAJANJE MIC-a	28.8.	01-05.9.	05-12.9.	13-19.9.	20-26.9.	27.9-03.10.	04.-10.10.	11-17.10.	18-24.10.	25-21.10.	01-07.11.	08-14.11.	15-21.11.	22-28.11.	29.11.-05.12.	16-12.12.	13-19.12.	20-23.12.	03-09.01.	10-16.01.	17-23.01.	24-30.01.	01-06.02.	08-13.02.	14-20.02.	21-27.02.	28.08.04.-28.02.05.			
DINAMIKA TRENINGA I NATJECANJA U MIC-u	P																													
	II			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X			
	S																													
	P			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X			
	S	X																												
	N		X	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X			
BR. DANA	2	30					31				30				24			31			28			176						
BR.TRENAŽNIH DANA	1	13					12				11				12			12			11			72						
UTAKMICE		2					2				2				2			2						10						
BR.TRENAŽNIH SATI	1	13					12				11				12			12			11,5			72,5						
BR. SATI NASTAVE TZK	1	8					8				8				3			8			6			42						
DANI BEZ TRENINGA	2	19					16				20				16			16			15			104						
DANI TESTIRANJA	28.08.04.																												28.02.05.	
OMJER FU/MO, TE/TA PRIPREME %	40 / 60		40 / 60					40 / 60				40 / 60				40 / 60			40 / 60			40 / 60								
SATI FU/MO PRIPREME	1,0		4,8					4,8				4,8				5,4			4,8			4,8			30,4					
SATI TE/TA PRIPREME			7,2					7,2				7,2				7,1			7,2			6,2			42,1					
TREN. OPTER. E-I (t) / I (%)	60 / 60		60 / 60					60 / 60				60 / 60				60 / 60			60 / 60			60 / 60			60 / 60					

4. REZULTATI I DISKUSIJA

Uvidom u centralne i disperzivne parametre varijabli inicijalnog i finalnog mjerenja može se uočiti da su vrijednosti rezultata u gotovo svim testovima, dobivenih u drugom mjerenju, veće nego vrijednosti rezultata inicijalnog mjerenja. (osim u varijabli MFPTAP).

Tablica 2. Centralni i disperzivni parametri varijabli inicijalnog mjerenja (N-broj ispitanika, AS-aritmetička sredina, Min-minimalna vrijednost, Maks-maksimalna vrijednost, SD-standardna devijacija, a_3 -koeficijent asimetrije, a_4 -koeficijent zakrivljenosti)

	N	AS	Min	Maks	SD	a_3	a_4
MREPOL	25	16,25	11,29	24,23	3,27	0,61	0,17
MFPTAP	25	28,20	15	42	6,88	0,03	-0,73
MFESDM	25	162,60	150	180	7,92	0,13	-0,02
MFLPRR	25	56,20	45	70	7,03	0,34	-0,52
MRCTRB	25	28,56	21	35	3,76	-0,40	-0,71
MFE30V	25	5,86	5,28	7,06	0,42	1,05	1,44
MKAVLR	25	7,00	6,15	8,98	0,72	1,25	1,10
MFEBLR	25	16,72	8	24	4,05	-0,57	-0,21

Tablica 3. Centralni i disperzivni parametri varijabli finalnog mjerenja (N-broj ispitanika, AS-aritmetička sredina, Min-minimalna vrijednost, Maks-maksimalna vrijednost, SD-standardna devijacija, a_3 -koeficijent asimetrije, a_4 - koeficijent zakrivljenosti)

	N	AS	Min	Maks	S.D.	a_3	a_4
MREPOL	25	15,42	10,21	23,46	3,54	0,47	-0,14
MFPTAP	25	28,16	15	42	6,57	0,01	-0,50
MFESDM	25	176,20	150	205	13,71	0,50	-0,12
MFLPRR	25	58,24	45	70	6,60	0,08	-0,54
MRCTRB	25	34,32	28	39	3,50	-0,28	-1,16
MFE30V	25	5,43	4,91	6,55	0,39	1,02	1,49
MKAVALR	25	6,45	5,47	8,01	0,68	1,22	1,12
MFEBLR	25	18,68	10	25	4,57	-0,56	-0,73

Uvidom u vrijednosti aritmetičkih sredina rezultata moguće je uočiti pozitivan pomak u gotovo svim varijablama (osim varijabli MFPTAP i MFLPRR gdje su vrijednosti ostale na istim razinama u oba mjerenja, te u varijabli MFESDM gdje je minimalni rezultat ostao isti, no maksimalni je povećan za 25 cm). Kod varijabilnosti rezultata neznatne su razlike porasta, odnosno smanjenja njihove disperzije osim u varijabli MFESDM gdje je disperzija rezultata u drugom mjerenju znatno veća u odnosu na prvo mjerenje. Može se pretpostaviti da su primijenjeni sadržaji različitih vrsta skokova i poskoka s (vijače, male prepone, strunjače) i bez rekvizita, na neke utjecali pozitivno, na neke negativno ili uopće nisu utjecali.

Rezultati multivarijatne analize varijance (tablica 4.), pokazuju da su primijenjeni trenažni i nastavni programi doveli do statistički značajnih kvantitativnih promjena ($p=0,00$, $F=5,77$) u multivarijatnom prostoru analiziranih varijabli za procjenu bazičnih i specifičnih motoričkih sposobnosti. Statistička značajnost promjena jasno pokazuje kako je provedeni program značajno udaljio centroide grupe u prostoru testiranih varijabli u inicijalnom i finalnom mjerenju. Budući da su se djevojčice nalazile u fazi intenzivnog rasta i razvoja, tj. u razdoblju puberteta, za promjene utvrđene ovom analizom moglo bi se zaključiti da su rezultat interakcije provedenog programa treninga i faktora rasta i razvoja.

Tablica 4. Rezultati multivarijatne analize varijance za sve varijable (W Lambda –Wilksova lambda, F — multivarijatni test razlika, df — stupnjevi slobode, p – level – razina statističke značajnosti zaključivanja)

	WILKS	F	Effect df	Error df	p – level
1	0,47	5,77	8	41	0,00

Serijom univarijatnih analiza (tablica 5.) utvrđena je statistička značajnost promjena u rezultatima ponovljenih mjerenja u četiri od osam varijabli za procjenu bazičnih i specifičnih motoričkih sposobnosti. Vrijednosti proporcije pogrešaka statističkog zaključivanja jasno pokazuju da je trenažni proces u četiri testa izazvao statistički značajan pomak na razini značajnosti od 0.00.

Tablica 5. Rezultati univarijatnih analiza: (F- F vrijednost, p – level – razina statističke značajnosti zaključivanja)

VARIJABLE	F	p –level
MREPOL	0,73	0,40
MFPTAP	0,00	0,98
MFESDM	18,43	0,00
MFLPRR	1,12	0,30
MRCTRB	31,42	0,00
MFE30V	14,92	0,00
MKAVLR	7,78	0,01
MFEBLR	2,58	0,12

Podrobnija analiza pojedinačnih varijabli pokazuje da su ispitanice – polaznice rukometne škole u poboljšale svoje rezultate u slijedećim testovima bazične motorike: **MFESDM** – skok u dalj s mjesta, **MFE30V** – sprint iz visokog starta na 30 m, **MRCTRB** – podizanje trupa iz ležaja, te varijabli specifične motorike SRSKRL – kretanje igrača s loptom. Kod varijabli **MREPOL** – poligon natraške, **MFPTAP** – taping rukom, **MFLPRR** – pretklon trupa raskoračno, **MFEBLR** – bacanje rukometne lopte nije došlo do statistički značajnih promjena. Prvenstveni cilj bio je višestrani i svestrani razvoj mladih rukometašica. Odabrani sadržaji, metode te intenzitet i volumen opterećenja vezani uz razvoj brzine, eksplozivne snage tipa horizontalne skočnosti i repetitivne snage bili su u skladu s postavljenim ciljem trenažnog procesa. Do poboljšanja brzine došlo je primjenom sadržaja koji su uključivali tehniku starta i startnog ubrzanja. U pripremnim dijelovima treninga zastupljenost različitih vježbi za razvoj trbušne muskulature također je imala pozitivan efekt. U području koordinaciju nije došlo do promjena. Razlozi možda leže u nedovoljnoj zastupljenosti sadržaja kojima se razvija koordinacija vlastitog tijela u strukturama ne specifičnim za rukometnu igru (kretanja kroz kolutove, provlačenja, hodanja četveronoške i sl.). Ujedno neki od faktora koji utječu na razvoj koordinacije su i sustavan trening te prethodno usvojena znanja, a djevojčice polaznice ove škole nisu prethodno bile uključene u takav oblike rada. Fleksibilnost

i brzina pojedinačnog pokreta sposobnosti su za koje se može reći da je razdoblje od šest mjeseci prekratko da bi u ovako koncipiranom programu svestranog treninga, ove promjene bile značajne. Vrlo je neobično da u testiranoj varijabli bacanje lopte nije došlo do značajnih promjena, budući da su elementi hvatanja i dodavanja lopte te štitiranja sastavni dio svih trenažnih jedinica.

5. ZAKLJUČAK

Šestomjesečnim trenažnim programom postignute su promjene u većini proučavanih varijabli (skok u dalj s mjesta, brzina trčanja na 30 metara, brzina trčanja na 30 metara s vođenjem lopte, te podizanje trupa iz ležanja). Za ove dobne kategorije trenažni programi trebaju biti usklađeni s nastavnim procesom tjelesne i zdravstvene kulture koji se provodi u školama. U cilju maksimalizacije samog trenažnog procesa, zadatak trenera je informirati se o nastavnom procesu koji pohađaju njegove igračice.

6. LITERATURA

1. Bomp (2000.). *Cjelokupni trening za mlade pobjednike*. Zagreb: Hrvatski košarkaški savez
2. Delija, K. (1993.). *Utjecaj diferenciranog kineziološkog tretmana na kvantitativne i kvalitativne promjene motoričkih sposobnosti* (Disertacija), Zagreb: Fakultet za fizičku kulturu
3. Marković, G. (2004.). *Utjecaj skakačkog i sprinterskog treninga na kvantitativne i kvalitativne promjene u nekim motoričkim i morfološkim obilježjima* (doktorska disertacija). Zagreb: Kineziološki Fakultet Sveučilišta u Zagrebu
4. Vuleta, D., Hrupec, N. (2000.). *Utjecaj posebno programiranog treninga na promjene nekih bazičnih i specifičnih motoričkih sposobnosti rukometašica mlađih kadetkinja* U: V. Findak (ur.), Zbornik radova 9. ljetne škole pedagoga fizičke kulture, Poreč, 24.-28.06, (str. 4-7). Zagreb: Hrvatski savez pedagoga fizičke kulture